

SIVILOMBUDSMANNEN

Advokat Cato Schjøtz
Advokatfirmaet Schjødt AS
Ruseløkkveien 14
Postboks 244 Solli
0201 OSLO

Vår referanse
2016/1913

Deres referanse
301138-504-
4968932.1

Vår saksbehandler
Kjetil Fredvik

Dato
08.12.2016

Gjenopptakelseskommisjonens vedtak

Det vises til tidligere korrespondanse, sist ditt brev 8. september 2016.

Klagen 30. juni 2016 på vegne av Frode Fasting Torgersen og Vivi Hals gjelder Gjenopptakelseskommisjonens avgjørelse 31. august 2015 om å forkaste Fredrik Fasting Torgersens begjæring om gjenåpning av Eidsivating (nå Borgarting) lagmannsretts dom 16. juni 1958.

I klagen anføres at avgjørelsen er ugyldig fordi den er basert på uriktig lovanvendelse og fordi det er gjort flere saksbehandlingsfeil. Det hevdes at kommisjonens leder ikke hadde hjemmel til å behandle begjæringen alene. Ombudsmannen anmodes om å legge føringer for riktig lovanvendelse og for saksbehandlingen av Torgersens enkelte anførsler. Dersom ombudsmannens behandling tilsier det, anmodes det også om føringer for en riktig bevisvurdering. Bakgrunnen for ønsket om slike føringer er å «sikre en annen og riktig behandling når saken på ny bringes inn for kommisjonen».

Ombudsmannen har gjennomgått klagen hit og den aktuelle avgjørelsen for å vurdere om saken skal tas opp til nærmere undersøkelser gjennom skriftlige spørsmål til kommisjonen.

Kommisjonen har i sin avgjørelse tatt stilling til om det er grunnlag for gjenåpning etter bestemmelsene i straffeprosessloven § 391 nr. 3, § 392 annet ledd, og § 391 nr. 1.

Kommisjonen er et forvaltningsorgan, og dens behandling av begjæringer om gjenåpning kan derfor i utgangspunktet undersøkes av ombudsmannen, se Ot.prp.nr.70 (2000-2001) punkt 4.5.6.3. Det er imidlertid flere forhold ved kommisjonen som gjør at ombudsmannen generelt er tilbakeholden med undersøkelser av dens avgjørelser.

Kommisjonens avgjørelser gjelder domstolenes rettskraftige dommer i straffesaker. Domstolenes virksomhet faller utenfor ombudsmannens arbeidsområde, jf.

sivilombudsmannsloven § 4 første ledd bokstav c. Inntil 2004 tok domstolene også stilling til gjenopptakelsesbegjæringer.

Kommisjonen er sammensatt for å være særlig rustet til å foreta bevisvurderinger knyttet til gjenåpning av straffesaker. I tillegg til oppgavene og sammensetningen tilsier de særskilte saksbehandlingsreglene kommisjonen er underlagt og dens uavhengighet, at ombudsmannen er tilbakeholden med å overprøve realiteten i kommisjonens avgjørelser.

I utgangspunktet er det særlig kommisjonens saksbehandling og lovtolkning som kan være aktuelt å undersøke nærmere. Ombudsmannen vil imidlertid også ha begrensede muligheter til å kontrollere enkelte sider ved saksbehandlingen.

I Rt-2012-519 kom Høyesterett til at domstolene er avskåret fra å prøve kommisjonens bevisbedømmelse ved søkmål om gyldigheten til kommisjonens kjennelser. Domstolenes prøving av kommisjonens vedtak er begrenset til å gjelde kommisjonens generelle lovtolkning og overholdelse av «grunnleggende saksbehandlingsregler, for eksempel at kravene til habilitet og kontradiksjon er oppfylt». Andre sider ved kommisjonens saksbehandling kan ikke prøves av domstolene med mindre det er tale om «grove og åpenbare feil». Høyesterett begrunner dette med at endel saksbehandlingsregler, som utredningsplikten, vanskelig kan prøves uten å måtte bevege seg inn på kommisjonens bevisbedømmelse.

De hensynene som begrunner domstolenes tilbakeholdenhet med å prøve kommisjonens saksbehandling gjør seg i minst like sterk grad gjeldende for ombudsmannen. I tillegg til kommisjonens utredningsplikt vil også kravene til begrunnelse i den enkelte sak kunne bero på en vurdering av bevisene.

De saksbehandlingsfeil som tas opp i ombudsmannsklagen, gjelder i hovedsak anførte mangler ved kommisjonens begrunnelse. Klagerne mener at det ikke, eller i liten grad, er redegjort for kommisjonens vurderinger av de enkelte anførselene og bevisene, eller for den samlede kumulative vurderingen av bevisene. Klagerne redegjør svært detaljert for hvilke forhold de mener kommisjonen skulle drøftet for hvert enkelt av de mange bevisene i saken. Både sakens kompleksitet og omfang, gjentatte forutgående behandlinger, samt anførselens karakter, gjør det vanskelig å ta stilling til oppfyllelsen av begrunnelsesplikten uten å gå inn på en vurdering av bevisene.

Ombudsmannen vil også måtte være tilbakeholden med å behandle spørsmålet om kommisjonsleder alene kunne ta stilling til begjæringen etter bestemmelsen i § 397 tredje ledd. Om det er «åpenbart» at en begjæring «ikke kan føre frem», vil ikke kunne vurderes uten å foreta en gjennomgang av bevisene i saken.

De lovanvendelsesfeil som anføres å hefte ved kommisjonens avgjørelse er listet opp på side 14 i klagen:

«Det foreligger fire lovanvendelsesfeil i vedtaket:

- Det ble ikke foretatt noen kumulativ vurdering av elementer som bestemmelsen gir anvisning på.
- Bestemmelsen forutsetter at man skal vurdere nye omstendigheter og nye bevis i sammenheng med betydningen av det øvrige bevisbildet. Dette øvrige bevisbildet ble på sentrale punkter ikke trukket inn i vurderingen.
- Lovanvendelsen i forbindelse med tolkningen av "nye omstendigheter/nye bevis" er for snever og gal.
- Man må skille mellom vurderingen av egnethetskriteriet i bestemmelsen og frifinnelsesdrøftelsen. Det er tale om to selvstendige problemstillinger.

I forhold til § 392 annet ledd foreligger det to lovanvendelsesfeil:

- Bestemmelsen henviser til en kumulativ vurdering mht. vurderingen av om dommen er riktig. En slik kumulativ vurdering foretas ikke.
- Videre er tolkningen av vilkåret "meget tvilsomt" for streng og uriktig.»

De anførte feilene synes i stor grad å være begrunnet med at kommisjonens ikke har redegjort tilstrekkelig for sine vurderinger, og ikke med at det er gitt direkte uttrykk for en uriktig rettsoppfatning. Også flere av de punktene som anføres som lovanvendelsesfeil, vil derfor kunne være vanskelig å vurdere uten å se hen til kravene til begrunnelse. Da kravene til begrunnelse som nevnt har sammenheng med vurderinger av bevisene i saken, tilsier dette at ombudsmannen også bør vise varsomhet med å behandle disse anførselene.

På bakgrunn av ovennevnte har ombudsmannen etter en helhetsvurdering kommet til at det ikke er tilstrekkelige grunner til å foreta nærmere undersøkelser i saken. Det er ombudsmannens selv som avgjør om en klage gir tilstrekkelig grunn til behandling her, jf. sivilombudsmannsloven § 6 fjerde ledd.

Saken er avsluttet fra ombudsmannens side.

Aage Thor Falkanger

sivilombudsmann

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.